

Sygn. akt III USK 466/21

POSTANOWIENIE

Dnia 23 lutego 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jolanta Frańczak

w sprawie z odwołania S. S.
od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w W.
o wysokość renty rodzinnej,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w dniu 23
lutego 2022 r.,
na skutek skargi kasacyjnej odwołującej się od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 14 stycznia 2021 r., sygn. akt III AUa (...),

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w (...) wyrokiem z dnia 14 stycznia 2021 r. oddalił apelację ubezpieczonej S. S. od wyroku Sądu Okręgowego w J. z dnia 24 sierpnia 2020 r., którym oddalono odwołanie ubezpieczonej od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w W. z dnia 25 października 2019 r., na mocy której przyznano ubezpieczonej rentę rodzinną od dnia 1 października 2019 r., tj. od dnia śmierci męża, w kwocie 2.953 zł miesięcznie.

W wyrokach Sądów *meriti* przyjęto, że mąż ubezpieczonej K. S. był uprawniony do pobierania 1/2 renty wypadkowej przysługującej na podstawie ustawy z dnia 30 października 2002 r. o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych (obecnie jednolity tekst: Dz.U. z 2019 r., poz. 1205 ze zm.) oraz do emerytury górniczej przyznanej na podstawie ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń

Spółecznych (obecnie jednolity tekst: Dz.U. z 2021 r., poz. 291 ze zm., dalej jako ustawa emerytalna). Podkreślono, że renta rodzinna jest rentą z ustawy emerytalnej, a nie świadczeniem z ubezpieczenia wypadkowego. Przepis art. 73 ust. 1 pkt 1 ustawy emerytalnej stanowi natomiast, iż renta rodzinna wynosi dla jednej osoby uprawnionej 85% świadczenia, które przysługiwałoby zmarłemu, przy czym za kwotę świadczenia, które przysługiwałoby zmarłemu, uważa się kwotę emerytury, z zastrzeżeniem ust. 3 lub renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy (art. 73 ust. 2 ustawy). Przy ustalaniu podstawy wymiaru renty rodzinnej nie sumuje się kwot świadczeń przysługujących z różnych tytułów i z różnych rodzajowo ubezpieczeń społecznych, a podstawą ustalenia wysokości renty rodzinnej jest korzystniejsze z przysługujących zmarłemu świadczeń.

Powyższy wyrok Sądu Apelacyjnego ubezpieczona zaskarżyła w całości skargą kasacyjną, zarzucając zaskarżonemu wyrokowi naruszenie: 1) art. 73 ust. 1 pkt 1 w związku z art. 73 ust. 2 ustawy emerytalnej, przez błędną wykładnię polegającą na uznaniu, że renta rodzinna wynosi dla jednej osoby uprawnionej 85% świadczenia, które przysługiwałoby zmarłemu, przy czym za kwotę świadczenia, które przysługiwałoby zmarłemu, uznano kwotę emerytury lub renty z tytułu niezdolności do pracy, podczas gdy za podstawę ustalenia wysokości renty rodzinnej ubezpieczonej należy przyjąć procent każdego świadczenia, do którego nabył prawo jej zmarły mąż, w tym także renty z tytułu wypadku przy pracy, która nie została wyszczególniona w art. 73 ust. 2 ustawy emerytalnej; 2) art. 327¹ § 1 k.p.c., przez niewystarczające uzasadnienie stanowiska wyrażonego w zaskarżonym wyroku, co stanowi istotną przeszkodę w procesie kontroli zapadłego orzeczenia, a treść jego uzasadnienia uniemożliwia dokonanie oceny toku wyводу, który doprowadził do wydania orzeczenia i do wątpliwości co do dokonanej przez Sąd Apelacyjny analizy sprawy.

W oparciu o powyższe zarzuty skarżąca wniosła o uchylenie w całości zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o kosztach postępowania za wszystkie instancje, ewentualnie o uchylenie wyroku i orzeczenie co do istoty sprawy przez przyznanie jej prawa do renty rodzinnej po zmarłym mężu w wysokości 85% świadczenia, które mu przysługiwało według podstawy 5.084 zł począwszy od dnia 1 października

2019 r. wraz z należnymi odsetkami ustawowymi za opóźnienie i waloryzacją oraz o zasądzenie od organu rentowego na jej rzecz zwrotu kosztów procesu.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazano na istotne zagadnienie prawne w kwestii podstawy wymiaru renty rodzinnej, które sprowadza się do odpowiedzi na pytanie: „czy wobec przysługującej skarżącej jako wdowie możliwości żądania ustalenia wysokości renty rodzinnej stanowiącej 85% każdego świadczenia, do którego nabył prawo zmarły mąż, tj. renty wypadkowej, która nie została wyszczególniona w art. 73 ust. 2 ustawy emerytalnej, możliwe jest przyjęcie za podstawę ustalenia prawa do renty rodzinnej świadczenia łącznie otrzymywanego przez zmarłego męża, które zostało jej przyznane także w postaci niezrealizowanego świadczenia czyli jednego świadczenia, a nie sumy dwóch świadczeń?”.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga jest oczywiście uzasadniona (pkt 4).

Obowiązkiem skarżącego jest sformułowanie i uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania w nawiązaniu do tych przesłanek, gdyż tylko wówczas może być osiągnięty cel wymagań przewidzianych w art. 398⁴ § 2 k.p.c. Rozstrzygnięcie Sądu Najwyższego w kwestii przyjęcia bądź odmowy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania wynika z oceny czy okoliczności powołane przez skarżącego odpowiadają tym, o jakich stanowi art. 398⁹ § 1 k.p.c.

Wniosek o przyjęcie do rozpoznania skargi kasacyjnej został oparty na przesłance wymienionej w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., tj. występowaniu w sprawie istotnego zagadnienia prawnego.

Zagadnienie prawne jest to problem, który wiąże się z określonym przepisem prawa materialnego lub procesowego, którego wyjaśnienie ma znaczenie nie tylko dla rozstrzygnięcia innych podobnych spraw, ale także dla rozstrzygnięcia

konkretnej, jednostkowej sprawy (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 2 marca 2012 r., I PK 158/11, LEX nr 1215116). Wskazanie zagadnienia prawnego uzasadniającego wnioski o rozpoznanie skargi kasacyjnej powinno nastąpić przez określenie przepisów prawa, w związku z którymi zostało ono sformułowane, i wskazanie argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen. Dopiero wówczas Sąd Najwyższy ma podstawę do oceny, czy przedstawione zagadnienie jest rzeczywiście zagadnieniem „prawnym” oraz czy jest to zagadnienie „istotne” (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002 nr 1, poz. 11; z dnia 13 sierpnia 2002 r., I PKN 649/01, OSNP 2004 nr 9, poz. 158; z dnia 14 lutego 2003 r., I PK 306/02, Wokanda 2004 nr 7-8, poz. 51; z dnia 10 stycznia 2012 r., I UK 305/11, LEX nr 1215784; z dnia 23 marca 2012 r., II PK 284/11, LEX nr 1214575; z dnia 10 września 2014 r., I CSK 729/13, LEX nr 1532950; z dnia 2 grudnia 2014 r., II CSK 376/14, LEX nr 1622307; z dnia 14 kwietnia 2015 r., II PK 217/14, LEX nr 678073; z dnia 28 października 2015 r., I PK 17/15, LEX nr 2021940; z dnia 14 stycznia 2016 r., II CSK 382/15, LEX nr 2090999). Obowiązkiem skarżącego jest też wywiedzenie i uzasadnienie występującego w sprawie problemu w sposób zbliżony do tego, jaki przewidziany jest przy przedstawianiu zagadnienia prawnego przez sąd odwoławczy na podstawie art. 390 § 1 k.p.c. Ponadto istotnym zagadnieniem prawnym w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. jest zagadnienie nowe, nierozwiązane dotąd w orzecznictwie, którego rozstrzygnięcie może przyczynić się do rozwoju prawa. W konsekwencji nie można uznać, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.), jeśli Sąd Najwyższy zajął już stanowisko w kwestii przedstawianej w skardze i wyraził swój pogląd we wcześniejszych orzeczeniach, a nie zachodzą żadne okoliczności uzasadniające zmianę tego poglądu (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 12 marca 2010 r., II UK 400/09, LEX nr 577468; z dnia 19 stycznia 2012 r., I UK 328/11, LEX nr 1215423; z dnia 19 marca 2012 r., II PK 294/11, LEX nr 1214578; z dnia 10 kwietnia 2018 r., I CSK 733/17, LEX nr 2495968; z dnia 10 kwietnia 2018 r., II PK 143/17, LEX nr 2525398; z dnia 19 kwietnia 2018 r., I CSK 709/17, LEX nr 2486162; z dnia 23 maja 2018 r., I CSK 33/18, LEX nr 2508114).

Wobec powyższego skarżąca nie zdołała wykazać występowania w sprawie wskazanej przesłanki przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania. Do podnoszonej we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania kwestii Sąd Najwyższy odnosił się już w swoim orzecznictwie. W wyroku z dnia 14 września 2000 r., II UKN 711/99 (OSNP 2002 nr 6, poz. 147), stwierdzono, że podstawą ustalenia wysokości renty rodzinnej jest tylko jedno z przysługujących zmarłemu świadczeń, emerytura lub renta wypadkowa. Stanowisko, że przy ustalaniu podstawy wymiaru renty rodzinnej nie sumuje się kwot świadczeń przysługujących z różnych tytułów i z różnych rodzajowo ubezpieczeń społecznych podzielił Sąd Najwyższy także w wyroku z dnia 5 lipca 2001 r., II UKN 479/00 (OSNP 2003 nr 8, poz. 207) oraz w postanowieniu z dnia 10 listopada 2009 r., II UK 169/09 (LEX nr 1615258).

Do wykładni art. 73 ust. 1 pkt 1 ustawy emerytalnej - zgodnie z którym renta rodzinna dla jednej osoby uprawnionej wynosi 85% świadczenia, które przysługiwałoby zmarłemu, zaś, stosownie do ust. 2, za kwotę świadczenia, które przysługiwałoby zmarłemu, uważa się kwotę emerytury lub renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy - odniósł się Sąd Najwyższy również w wyroku z dnia 4 lipca 2013 r., II UK 420/12 (LEX nr 1555533). W orzeczeniu tym zwrócono uwagę na to, iż w ust. 1 art. 73 ustawy emerytalnej na określenie podstawy wymiaru renty rodzinnej użyto liczby pojedynczej. Podstawę ustalenia wysokości renty rodzinnej stanowi zatem jedno świadczenie, które przysługiwałoby zmarłemu, a nie świadczenia, które by mu przysługiwały. Także wtedy, gdy zmarły był uprawniony równocześnie do obu tych świadczeń. W piśmiennictwie wskazywano też, iż prawo do emerytury lub renty z tytułu wypadku przy pracy a prawo do renty rodzinnej, to dwa niezależne od siebie prawa podmiotowe, w przypadku których inny jest krąg osób uprawnionych, inne zasady ustalania świadczeń jak również inne formy ich realizacji (por. K. Ślebzak, Glosa do wyroku Sądu Najwyższego z dnia 5 lipca 2001 r., II UKN 479/00, OSP 2003 nr 11, poz. 149). Uznano, że brak jest podstaw do ustalania podstawy renty rodzinnej w oparciu o sumę emerytury i połowy renty albo renty i połowy emerytury.

Powyższego stanowiska nie zanegowano także w uchwale z dnia 8 lipca 2008 r., I UZP 2/8 (OSNP 2009 nr 1-2, poz. 18 z glosą A. Wypych – Żywickiej, GSP Prz. - Orz. 2010 nr 1. s. 159-164), w której na pytanie „czy wdowa ma prawo do

renty rodzinnej w wysokości obliczonej od emerytury, którą jej zmarły mąż pobierał, czy też od emerytury, do nabycia której w dacie śmierci spełniał przesłanki - z konsekwencją zastosowania art. 53 ust. 4 ustawy o emeryturach i rentach” Sąd Najwyższy uznał, że wdowa może żądać ustalenia wysokości renty rodzinnej jako procent od każdego świadczenia, do którego nabyłby prawo jej zmarły mąż. Z uzasadnienia uchwały jednoznacznie wynika, że jest to procent od świadczenia, które przysługiwałoby zmarłemu mężowi, a nie suma tych świadczeń.

W związku z powyższym podnoszone przez skarżącą istotne zagadnienie prawne zostało wyjaśnione w orzecznictwie, a Sąd Najwyższy w składzie rozpoznającym niniejszą sprawę nie dostrzega okoliczności uzasadniających zmianę wyrażonego wyżej poglądu.

Z tych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.